

تحلیل استنادی ۲۰ شماره مقالات منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی

جواد آقامحمدی^۱

ژیلا سبحانی^۲

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی وضعیت استنادی مقاله های منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی بوده است. روش تحقیق در این پژوهش تحلیل استنادی و برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (فراوانی، درصد و میانگین) و نرم افزار اکسل استفاده شده است. از ابتدای آغاز به کار نشریه تاکنون جمعا ۱۲۶ مقاله تالیف شده است که میانگین تعداد مقالات برای هر شماره ۶/۳ و میزان کل استنادها ۳۱۷۳ که میانگین استناد برای هر شماره ۱۵۸/۶۵ منبع می باشد. طبق یافته های پژوهش، در بین منابع اطلاعاتی کتب (اعم از فارسی، لاتین و عربی) با بیش از ۵۳/۲۹ درصد و از نظر وضعیت زبانی منابع فارسی با ۵۴/۰۲ درصد بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده اند. بیشترین تعداد مقالات مربوط به مردان با ۱۶۲ و ۶۶/۲۵ درصد و مابقی مربوط به زنان با ۸۲ مقاله و ۳۳/۷۵ درصد بوده است. بیشترین مقالات منتشر شده به صورت گروهی با ۷۵ مقاله و ۵۹/۵۲ درصد بوده است. پرکارترین نویسنده در بین نویسندگان مقالات مربوط به مسعود ولی عرب با ۴ مقاله بوده است.

واژگان کلیدی: تحلیل استنادی، مقاله، استناد، نشریه آفاق علوم انسانی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

۱. دکترای مدیریت آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران. Email: javad_am_59@yahoo.com

۲. کارشناسی مدیریت و برنامه ریزی آموزشی دانشگاه پیام نور واحد دیواندره. کردستان. ایران

مقدمه

مقاله های منتشر شده در مجله های تخصصی و فنی به خاطر تازگی، کوتاه بودن مطالب، سرعت انتقال، ارزان تر بودن، تحلیل های بسیار دقیق از موضوع های پیچیده علمی و فنی، چاپ و توزیع سریع تر، دسترسی آسان تر، معرفی آخرین پژوهش ها، انتقادهای و بررسی های اهل فن و تنوع مطالب و شکل ارائه و گاه زبان و بیان سهل تر، به طور معمول برای محققان جذابیت بیشتری دارد و از نظر پژوهش نیز نسبت به کتاب های علمی کاربرد بیشتری دارد (تیمور خانی، ۱۳۸۱: ۳۳). سنت علمی ایجاب می کند که هرگاه دانشمند یا فن آور مشهوری مقاله ای منتشر می کند، باید خوانندگان خود را به مقالات قبلی که به موضوع کار وی مربوط می شوند، ارجاع دهد. تصور بر این است که این ارجاعات نشان دهنده آن دسته از محققانی است که مفاهیم، روش ها یا وسایلی که به کار برده اند الهام بخش نویسنده اخیر در پدید آوردن مقاله اش بوده اند. چنین ارجاع هایی رویدادهای پیشین یک فعالیت را نشان داده و اطلاعات کتاب شناختی لازم را در اختیار خواننده ای که مایل است درباره جنبه خاصی از موضوع، اطلاعات بیشتری به دست آورد، قرار می دهند (گارفیلد، ۱۳۷۶: ۱۳۶).

تعمق در آثار دیگران و استفاده از اندیشه های پویا و ارتباط آن ها با قلمرو فکری خود به گونه ای که جنبه های مختلف آن را بهتر و دقیق تر تحلیل کنیم و از این طریق نسبت به میراث فکری خود غنی تر و عمیق تر ببانیدشیم، از جمله وظایفی است که هر محقق باید نسبت به انجام آن اهتمام ورزد، زیرا جهان یک کل است که دانشمندان هر یک مسئولیت جزئی از آن را بر عهده دارند و از ترکیب این اجزا سیمای کلی علم در هر دوره تاریخی ترسیم می شود. در واقع محققان حوزه های علمی، گروه های شبکه جهانی علم هستند که هر یک موضوع و جایگاه ویژه ای را در این شبکه به خود اختصاص می دهند. تعداد پیوندهایی که هر دانشمند با دیگر دانشمندان آن شبکه برقرار می کند یا دیگران با او برقرار می کنند، تجلی میزان اتصال او به شبکه جهانی و به بیان دیگر، میزان مشارکت او در علم جهانی است. این پیوند امروزه از طریق استفاده از آثار مکتوب دیگران در هر اثر علمی ارزیابی می شود (حری، ۱۳۷۶: ۹). مجلات علمی به عنوان یکی از ابزارهای کارآمد اطلاع رسانی و یکی از مشخصه های اصلی ورود یک نظام اجتماعی به دوره توسعه یافتگی تلقی می شوند و در شکل دهی به شبکه پیچیده تبادل اطلاعات در سطح جهان از نقش ویژه ای برخوردارند. این منابع به طور معمول نموداری از حیات علمی و به تعبیری نمایش دهنده ضربان قلب حیات علمی آن جامعه به شمار می روند. بررسی گرایش پژوهشگران در استفاده از منابع اطلاعاتی علاوه بر شناسایی رفتار اطلاع یابی مولفان، معیاری برای محک زدن اعتبار و اصالت مقاله علمی نیز به شمار می آید. و به همین منظور یکی از شیوه های بررسی گرایش پژوهشگران در استفاده از منابع اطلاعاتی روش تحلیل استنادی است که به عنوان شاخه ای معتبر از مطالعات کتاب سنجی به بررسی استنادها و منابع به کار گرفته شده برای تالیف آن متون می پردازد و بدین

وسيله الگوهای ارتباط علمی در حوزه های مختلف دانش را نمایان می سازد. (زراعتکار و عالیشان کرمی، ۱۳۹۲: ۵۳). به همین دلیل و با توجه به نقش و اهمیت فوق العاده مجله های علمی در عرصه و تولید علم، نیاز است تا مورد ارزیابی دقیق علمی قرار گیرند و تحلیل استنادی یکی از بهترین روش های ارزیابی مقاله های علمی به شمار می آید. پژوهش حاضر می کوشد تا با روش علمی و معتبر تحلیل استنادی، مقاله های منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی را از نخستین شماره به شیوه دقیق و موشکافانه مورد ارزیابی قرار دهد تا الگوی رفتار علمی نویسندگان و وضعیت مقالات و میزان مشارکت علمی محققان را در تدوین مقالات تحلیل نماید.

کاربرد تحلیل استنادی

طبق نظر وایت (۱۹۸۵) تحلیل استنادی دارای کاربردهای زیر است:

۱. بهبود کنترل کتاب شناختی متون و منابع رشته های مختلف؛
 ۲. تعیین متون و منابع هسته؛
 ۳. طبقه بندی متون و منابع؛
 ۴. ردگیری گسترش اندیشه ها و رشد متون و منابع؛
 ۵. طراحی شبکه ها و نظام های اطلاع رسانی اقتصادی تر؛
 ۶. بهبود کارآمدی خدمات؛
 ۷. پیش بینی روند انتشارات؛
 ۸. تشریح الگوی استفاده از کتاب؛
 ۹. مجموعه سازی کتابخانه و ارزیابی آن.
- اگه و روسو^۲ (۱۹۹۰) نیز سه کاربرد مهم تحلیل استنادی را به صورت زیر بر می شمارند:

۱. ارزیابی کمی و کیفی دانشمندان، انتشارات و مؤسسات علمی؛
 ۲. مطالعه ی توسعه ی تاریخی علم و فن آوری؛
 ۳. جست و جو ارزیابی اطلاعات.
- از تحلیل استنادی و مطالعه روابط مجله ها می توان در ترسیم ساختار رشته های علمی، پیدایش رشته های علمی نو و بررسی ارتباطات بین رشته ای یا چند رشته ای در برنامه های پژوهشی و طرح ها نیز استفاده نمود. همچنین از نظر کامپاناریو^۳ (۲۰۰۳) کارکردهای مختلف استناد عبارتند از:

1. White.

2. Egghe and Rousseau.

3. Campanario

۱. اعتبار بخشیدن (مانند معرفی متقدمان و آثار اصلی که یک حقیقت، ایده، مفهوم یا اصل را برای نخستین بار منتشر کرده اند)؛
۲. بررسی آثار قبلی (مانند معرفی مدارک که مرتبط با موضوع مورد بحث، ارائه نتایج گذشته یا اعلام انتشار اثری در آینده، توضیح، تصحیح یا نقد آثار قبلی، شناسایی روش پژوهش و ابزار و وسایل)؛
۳. مستند سازی (مانند اثبات ادعاها و متقاعد کردن خوانندگان، تأیید داده ها و سایر نتایج، یا شناسایی نتایج به دست آمده توسط دیگران که از اثر نویسنده حمایت می کنند)؛
۴. وجود عوامل اجتماعی؛ مانند استناد به پژوهش گران صاحب نام، استناد به اثر توسط دانشجویان فارغ التحصیل، دوستان و همکاران نویسنده تا نمود و چشم گیری اثر خود را بیش تر کنند. (ریزان، ۱۳۸۸: ۱۳۳)

از تحلیل استنادی می توان به منظور شناسایی پرکاربردترین مجله های استناد شده مرتبط با یک حوزه علمی استفاده کرد. همان طور که در مطالعات بسیاری اشاره شده است، در یک حوزه یا رشته علمی، تعداد کمی از مجله های هسته، استنادهای بسیار، و دیگر مجله ها استنادهای اندکی دریافت می کنند (داودی فر و مولاپرست، ۱۳۶۱: ۳۳). به باور گارفیلد^۱ (۱۹۷۹) تسهیل مراحل تحقیق و افزایش نتایج تحقیق با استفاده از تحلیل استنادی میسر است. او هم چنین می گوید با استفاده از روش تحلیل استنادی می توان تاریخ علم را مطالعه کرد؛ چرا که رابطه فکری و علمی در میان تحقیقات قبلی را می توان از طریق تحلیل استنادی توصیف کرد. هم چنین تحلیل استنادی برای ارزیابی عملکرد و موفقیت پژوهش نیز مورد استفاده قرار گرفته است. به عقیده ساندیسون^۲ استنادها تنها مجموعه ای از اطلاعات کتاب شناختی موجود در پایان مقاله یا به صورت پانوشت یا داده های به دست آمده از نمایه های استنادی نیستند؛ استناد بیان گر تصمیم نویسنده است که قصد دارد رابطه بین مدرکی را که در دست تهیه دارد با متون دیگر، نشان بدهد (ساندیسون، ۱۹۸۹: ۶۱). استناد، یکی از عناصر شاخص در نگارش علمی است و نقش بارزی در تولید و نشر اطلاعات دارد. استناد از اصول اساسی تالیف علمی است و اثری در جامعه علمی با اقبال روبه رو می شود که در رعایت این اصل، دقت و تلاش لازم در آن اثر شده است و مطالب استناد شده استوار، گویا و صریح باشند (زارعی و صدیقی، ۱۳۹۲: ۱۹۴).

پیشینه پژوهش

پاکدامن و علوی (۱۳۸۹)، تحلیل استنادی مقالات فصلنامه تحقیق در علوم و مهندسی نفت سال های ۸۰-۸۶ را انجام و نتایج آن نشان داد که در ۱۱۵ عنوان مقاله در مجموع ۱۱۵۴ استناد وجود

1. Garfield.
2. Sandison.

دارد. بیشترین میزان استناد با ۴۹۱ مورد معادل ۴۲/۵ درصد کل استنادها مربوط به مجلات می باشد که از این تعداد ۹۵/۹ درصد به مجلات لاتین و ۴/۱ درصد به مجلات فارسی اختصاص دارد. همچنین تعداد استناد به کتاب ها با ۴۳۳ مورد معادل ۳۷/۵ درصد کل استنادها در رده دوم قرار دارد که از این تعداد ۹۱/۷ درصد به کتب لاتین و ۸/۳ درصد به کتب فارسی اختصاص دارد. میزان استناد به گزارشات، استانداردها، پتنت ها و کنفرانس ها با ۱۴/۷ درصد در رده سوم و میزان استناد به پایان نامه ها و پروژه ها با ۴/۴ درصد و منابع الکترونیکی با ۰/۸ درصد در رده های بعدی قرار دارند.

ایزدی(۱۳۸۹)، با تحلیل استنادی و تعیین منابع اثرگذار در پایان نامه های کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی همدان در سال های ۱۳۷۹-۱۳۸۶ به این نتایج که کتب فارسی با ۴۷/۱ بالاترین استناد و نشریات لاتین با ۰/۳/۷ کمترین استناد را داشته اند و متوسط میزان استناد برای هر پایان نامه ۲۸/۷ است. توزیع زبانی بالا بودن میزان استناد به زبان فارسی را با ۸۷/۲٪ نشان می دهد. نیم عمر منابع به کتب لاتین با ۱۱/۶۲ سال و پایان نامه ها با ۳/۸۷ سال بیشترین و کمترین میانگین را نشان می دهد. همچنین پوشش زمانی منابع مربوط به سال های ۱۳۷۱-۱۳۸۰ با بیشترین و کمترین میزان اثرگذاری را دارند. میزان استناد به منابع روزآمد در سال ۱۳۸۰، ۲/۵ منبع و در سال ۱۳۸۴، ۰/۹۲ منبع می باشد.

یوسفی و همکاران(۱۳۹۰)، نتایج بررسی تحلیل استنادی و هم تالیفی تولیدات علمی پژوهشگران ایرانی در حوزه ایمنی شناسی در پایگاه اطلاعاتی آی اس آی نشان داد که در مجموع ۱۷۷۵ مقاله از نویسندگان ایرانی از ابتدا تا پایان سال ۲۰۱۰ در حوزه ایمنی شناسی وارد پایگاه اطلاعاتی وب آو ساینس شده است. طبق نتایج به دست آمده بیشترین هم تالیفی نویسندگان ایرانی با همتایان خود از آمریکا صورت گرفته است؛ میانگین استناد به هریک از مقالات ایمنی شناسی ایران ۶/۲۶ مقاله است و دانشگاه علوم پزشکی تهران پرکارترین دانشگاه محسوب می شود.

فرج پهلوی و زمانی(۱۳۸۹)، در تحقیقی به بررسی ماخذ پایان نامه های ارشد حوزه شیمی دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه شیراز در سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۰ پرداختند. از میان ۱۰۰ پایان نامه مورد بررسی دانشگاه شهید چمران اهواز، تعداد ۶۴۰۰ منبع کتاب شناختی استخراج شده که از این تعداد ۱/۴ به منابع فارسی و ۹۸/۶ درصد به منابع خارجی تعلق داشت. در دانشگاه شیراز از مجموع ۱۳۹۲۰ منبع مورد بررسی ۱۰۰ درصد منابع کتاب شناختی خارجی بوده اند که از این میان مجلات با ۸۸/۵ درصد در رتبه اول، کتاب ها با ۸/۷ درصد در رتبه دوم، و ۲/۸ درصد به سایر منابع اختصاص یافته است.

ادواردز^۱ (۱۹۹۹) در پژوهشی به بررسی پایان نامه ها و رساله های رشته علوم پلیمر در دانشگاه اکرون^۲ در فاصله سال های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۶ با استفاده از روش تحلیل استنادی پرداخت. از میان ۲۵۶ پایان نامه و رساله مربوط به علوم پلیمر، ۳۲ پایان نامه و ۳۲ رساله را به طور تصادفی به عنوان جامعه پژوهش انتخاب نمود، نتایج حاصله نشان داد در ۳۲ رساله دکتری ۳۶۴۸ منبع کتاب شناختی وجود دارد که میانگین منابع کتاب شناختی برای هر رساله ۱۱۶ و در ۳۲ پایان نامه کارشناسی ارشد ۲۲۲۶ منبع کتاب شناختی وجود دارد که میانگین منابع کتاب شناختی برای هر پایان نامه ۶۹/۶ منبع بوده است. ۷۲/۸ درصد کل منابع کتاب شناختی به مقالات نشریات، ۱۵/۴ درصد به کتاب ها و مابقی به سایر منابع اختصاص دارد.

هیکوک^۳ (۲۰۰۴)، به تحلیل استنادی پایان نامه های علوم تربیتی دانشگاه مینسوتا^۴ در سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۲ پرداخت. در این پژوهش منابع کتاب شناختی ۴۳ پایان نامه با هدف تعیین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان و تعیین مجلات هسته مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از مجموع ۴۵۴۲ منبع کتاب شناختی به دست آمده مشخص گردید که میانگین منابع کتاب شناختی به کار رفته در هر پایان نامه ۱۰۵ منبع می باشد که ۴۴ درصد آن ها به مقالات نشریات ادواری اختصاص دارد. ۵۵۸ عنوان مجله مورد استفاده قرار گرفته که پس از تجزیه و تحلیل داده ها فهرست مجلات هسته ارائه گردیده است.

جوسویک^۵ (۱۹۹۴)، به تحلیل استنادی ۲۰۴ مقاله نوشته شده توسط دانشجویان سال اول در درس آشنایی با نگارش در دانشگاه ایلی نویز^۶ غربی می پردازد. یافته ها حاکی از آن است که کتاب ها بیش از مقاله های مجلات مورد استناد بوده اند. از نظر زمانی، منابع از نیم عمر بسیار طولانی (۱۸/۶ سال) برخوردارند (به نقل از: مختاری نبی و مختاری معمار، ۱۳۸۴: ۱۴۲).

روش تحقیق

به منظور بررسی وضعیت استنادها در تحلیل مقالات نشریه آفاق علوم انسانی از روش تحلیل استنادی استفاده شده است و مهم ترین مزیت آن امکان عملی انجام آن و دور ماندن از اعمال نظرهای شخصی در نتایج تحقیق است که در برخی از روش ها تا حدودی دیده می شود. جامعه آماری مورد مطالعه کلیه مقالات منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی از شماره ۱ تا ۲۰ می باشد.

1. Edwards.

2. Akron.

3. Haycock.

4. Minnesota.

5. Josweik.

6. Illinois.

نمونه آماری پژوهش به صورت سرشماری بوده است که طی آن کلیه جامعه آماری که ۲۰ شماره منتشر شده را در بر می گیرد به عنوان نمونه انتخاب شده است که اعتبار تحقیق را بسیار افزایش خواهد داد. ابزار گردآوری اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از طریق مشاهده مستقیم و به صورت کتابخانه ای صورت گرفته است. به این صورت که پس از مشخص شدن کلیه مقالات مندرج در نشریه، از صفحه عنوان و فهرست منابع و ماخذ آن ها رونوشت تهیه شد، پس از آن با توجه به اطلاعات کتاب شناختی و حصول اطمینان از نوع منبع در ماخذ کدگذاری صورت گرفته و بر این اساس اطلاعات مربوط به تک تک منابع کتاب شناختی موجود به صورت فایل های مجزا در صفحه گسترده نرم افزار اکسل وارد گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (جدول فراوانی، میانگین، درصد و...) و نرم افزار اکسل استفاده گردیده است.

اهداف پژوهش

هدف کلی: هدف پژوهش حاضر، تحلیل استنادی مقالات منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی از شماره ۱ که به صورت ماهنامه منتشر شده تا شماره ۲۰ می باشد.

اهداف فرعی پژوهش

- تعیین تعداد کل مقالات منتشر شده و میانگین تعداد مقالات در هر شماره؛
- تعیین تعداد کل استنادها و میانگین استناد در هر مقاله؛
- تعیین وضعیت زبانی استنادها؛
- تعیین جنسیت نویسندگان مقالات؛
- تعیین میزان استناد به منابع اطلاعاتی؛
- تعیین میزان مقالات فردی و گروهی منتشر شده؛
- تعیین وضعیت مدرک تحصیلی نویسندگان مقالات؛
- تعیین پرکارترین نویسنده در میان نویسندگان مقالات؛

سوالات پژوهش

۱. تعداد کل مقاله های منتشر شده و میانگین تعداد مقالات در هر شماره و تعداد کل استنادها و میانگین تعداد استناد در هر شماره چگونه است؟
۲. توزیع وضعیت زبانی استنادها در شماره های منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی چگونه است؟
۳. توزیع نویسندگان مقالات منتشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی چگونه است؟
۴. میزان استناد مقالات نشریه آفاق علوم انسانی به انواع اطلاعاتی چگونه است؟
۵. توزیع مقالات منتشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی بر حسب تالیف فردی و گروهی چگونه است؟

۶. توزیع مقالات منشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی بر حسب مدرک تحصیلی چگونه است؟
 ۷. پرکارترین نویسندگان مقالات نشریه آفاق علوم انسانی کدام اند؟

یافته های پژوهش

سوال ۱. تعداد کل مقاله های منتشر شده و میانگین تعداد مقالات در هر شماره و تعداد کل استنادها و میانگین تعداد استناد در هر شماره چگونه است؟

جدول ۱: تعداد کل مقالات و میزان استنادها در نشریه آفاق علوم انسانی

شماره نشریه	تعداد مقالات	تعداد استنادها	شماره نشریه	تعداد مقالات	تعداد استنادها
۱	۸	۲۰۶	۱۱	۷	۱۳۵
۲	۷	۱۶۹	۱۲	۵	۱۱۵
۳	۹	۱۹۶	۱۳	۶	۱۳۴
۴	۶	۱۵۱	۱۴	۶	۲۱۵
۵	۶	۱۵۵	۱۵	۶	۱۲۵
۶	۶	۱۷۶	۱۶	۶	۱۳۱
۷	۶	۲۳۲	۱۷	۶	۱۲۴
۸	۶	۱۳۱	۱۸	۶	۱۶۷
۹	۶	۹۸	۱۹	۶	۱۵۸
۱۰	۶	۲۰۵	۲۰	۶	۱۵۰
تعداد کل مقالات منتشر شده		۱۲۶	تعداد کل استنادها		۳۱۷۳
میانگین تعداد مقالات در هر شماره:		۶/۳	میانگین تعداد استناد در		۱۵۸/۶۵

هر شماره:

برای بررسی این سوال کل مقالات منتشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی مورد شمارش قرار گرفت که جمعاً ۱۲۶ مقاله می باشد و میانگین تعداد مقالات محاسبه شده برای هر شماره ۶/۳ مقاله بوده است. از طرفی کل استنادهای موجود در نشریه ۳۱۷۳ منبع می باشد که میانگین تعداد استناد در هر شماره ۱۵۸/۶۵ منبع بوده است که به تفکیک در جدول شماره ۱ نمایش داده شده است.

سوال ۲. توزیع وضعیت زبانی استنادها در شماره های منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی چگونه است؟

جدول ۲: فراوانی و درصد توزیع وضعیت زبانی استنادها

زبان استنادی	فراوانی	درصد
فارسی	۱۷۱۴	۵۴/۰۲
لاتین	۱۱۷۶	۳۷/۰۶
عربی	۲۸۳	۸/۹۲
جمع کل	۳۱۷۳	۱۰۰

برای بررسی این سوال پژوهش همان طوری که در جدول شماره ۲ آمده است، بر اساس ماخذ و منابع موجود در پایان هر مقاله برای منابع فارسی، عربی و لاتین کد مخصوصی در نظر گرفته شد و وارد نرم افزار اکسل گردید و پس از جمع بندی پایانی مشخص گردید که منابع فارسی با ۵۴/۰۲ درصد بیش ترین استناد و بعد از آن منابع لاتین با ۳۷/۰۶ درصد و منابع عربی هم با ۸/۹۲ کم ترین استناد را به خود اختصاص داده اند.

سوال ۳. توزیع نویسندگان مقالات منتشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی چگونه است؟

جدول ۳: فراوانی و درصد توزیع جنسیت

جنسیت نویسندگان	فراوانی	درصد
مرد	۱۶۲	۶۶/۲۵
زن	۸۲	۳۳/۷۵
جمع کل	۲۲۴	۱۰۰

در پاسخ به پرسش سوال سوم همان گونه که در جدول شماره ۳ نمایش داده شده است تعداد ۲۲۴ نفر در تهیه مقالات نشریه آفاق علوم انسانی مشارکت داشته اند که از این تعداد ۱۶۲ نفر معادل ۶۶/۲۵ درصد آن ها مرد و مابقی ۸۲ نفر معادل ۳۳/۷۵ درصد زن بوده اند. سوال ۴. میزان استناد مقالات نشریه آفاق علوم انسانی به انواع منابع اطلاعاتی چگونه است؟ جدول ۴: توزیع میزان استناد به منابع اطلاعاتی

درصد	فراوانی	منابع اطلاعاتی
۵۳/۲۹	۱۶۹۱	کتب (فارسی، عربی و لاتین)
۳۶/۴۰	۱۱۵۵	نشریات ادواری
۲/۱۱	۶۷	پایان نامه و رساله
۸/۲۰	۲۶۰	سایر (مجموعه مقالات، روزنامه، همایش، سایت و سخنرانی)
۱۰۰	۳۱۷۳	جمع کل

بر اساس جدول شماره ۴ که به بررسی میزان توزیع استنادها به منابع اطلاعاتی می پردازد کتب اعم از (فارسی، لاتین و عربی) با ۱۶۹۱ و ۵۳/۲۹ درصد بیشترین منبع اطلاعاتی نویسندگان مقالات بوده است. و نشریات ادواری اعم از (ماهنامه، گاهنامه و فصلنامه) با ۱۱۵۵ استناد و ۳۶/۴۰ درصد در رتبه دوم قرار گرفته است و بعد از آن سایر منابع اطلاعاتی اعم از (مجموعه مقالات، روزنامه، همایش ها، سایت ها و سخنرانی ها) با ۲۶۰ و ۸/۲۰ درصد و در رتبه آخر هم پایان نامه های کارشناسی ارشد و رساله های دکتری با ۶۷ مورد و ۲/۱۱ درصد قرار گرفته اند. سوال ۵. توزیع مقالات منتشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی بر حسب تالیف فردی و گروهی چگونه است؟

جدول ۵: فراوانی و درصد توزیع مقالات بر حسب فردی و گروهی

درصد	فراوانی	نوع مقاله
۴۰/۴۸	۵۱	فردی
۵۹/۵۲	۷۵	گروهی
۱۰۰	۱۲۶	جمع کل

در پاسخ به پرسش سوال پنجم همان طور که در جدول شماره ۵ نشان داده شده است، بیشترین تعداد مقالات منتشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی به صورت گروهی با ۷۵ و ۵۹/۵۲ درصد و فردی با ۵۱ مقاله و ۴۰/۴۸ درصد بوده است.

سوال ۶: توزیع مقالات منشر شده در نشریه آفاق علوم انسانی بر حسب مدرک تحصیلی چگونه است؟

جدول ۶: فراوانی و درصد توزیع مقالات بر حسب مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی	فراوانی	درصد
دکتری و دانشجوی دکتری	۵۹	۲۴/۱۸
فوق لیسانس	۷۸	۳۱/۹۷
سایر	۱۰۷	۴۳/۸۵
جمع کل	۲۴۴	۱۰۰

در پاسخ به پرسش ششم همان گونه که در جدول شماره ۶ نشان داده شده است، از تعداد ۲۴۴ نویسنده، نویسندگانی با مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد با ۷۸ مقاله و ۳۱/۹۷ درصد و نویسندگانی با درجه تحصیلی دکتری و دانشجوی دکتری جمعا ۵۹ نفر و ۲۴ درصد سهم بسزایی در تالیف مقالات در نشریه آفاق علوم انسانی داشته اند.

سوال ۷: پرکارترین نویسندگان مقالات نشریه آفاق علوم انسانی کدام اند؟

جدول ۷: پرکارترین نویسندگان مقالات نشریه آفاق علوم انسانی

ردیف	پدید آورنده و مطابقت اثر	تعداد مقالات
۱	مسعود ولی عرب	۴
۲	حمید اسدپور	۳
۳	اشرف بشارتی فرد	۳
۴	لیلا نریمان فرد	۳
۵	فرود غلامی	۳

در پاسخ به سوال هفتم درباره پرکارترین نویسندگان مقالات نشریه آفاق علوم انسانی ، همان طور که در جدول شماره ۷ نمایش داده شده است، مسعود ولی عرب با ۴ مقاله، بیشترین تعداد مقاله را در بین نویسندگان مقالات دارا می باشد.

بحث و نتیجه گیری

تحلیل استنادی یکی از روش های معتبر کتاب سنجی است که به ارزیابی متون علمی بر اساس شمارش استندهای تعلق گرفته به آن متون می پردازد. اطلاعات نشان می دهد استفاده از فنون کتاب سنجی در تحلیل مقالات بسیار رایج است. پژوهش های پاکدامن و علوی (۱۳۸۹)، ایزدی (۱۳۸۹)، یوسفی و دیگران (۱۳۹۰) و فرج پهلوی و زمانی (۱۳۸۹) در داخل و گارفیلد (۱۹۷۹)، ساندیسون (۱۹۸۹)، جوسویک (۱۹۹۴)، ادواردز (۱۹۹۹)، هیکوک (۲۰۰۴) و نوریا و سابات (۲۰۰۸) در خارج از کشور نمونه های از آن به شمار می آیند.

بررسی مقالات نشریه آفاق علوم انسانی نشان می دهد که در ۲۰ شماره منتشر شده بیش از ۱۲۶ رشته تحریر درآمده است که اکثر آن ها به صورت تالیفی بوده است، گرچه از منابع عربی و لاتین جهت غنی سازی مطالب استفاده شده است اما مقاله ترجمه ای، با توجه به مبحث بسیار مهم و ضروری بومی سازی علوم انسانی و از طرفی ترجمه زدگی در بسیاری از حوزه های علمی، در این مجله کمتر دیده نمی شود. درباره جنسیت مؤلفان، از کل مقالات تألیفی، ۶۶/۲۵ با مشارکت مردان و مابقی آن ۳۳/۷۵ درصد با مشارکت زنان به رشته تحریر درآمده است. در مورد میزان استناد به منابع اطلاعاتی، بیشترین استناد به کتب اعم از (فارسی، عربی و لاتین) با ۵۳/۲۹ درصد بوده است. و از نظر وضعیت زبانی استنادی، بیشترین استناد به زبان فارسی با ۵۴/۰۲ درصد بوده است که این امر نشان دهنده رشد منابع غنی و بسیار معتبر فارسی است در چند دهه اخیر می باشد.

بررسی مقالات منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی در زمینه تعداد فردی و گروهی بودن پژوهش ها نشان می دهد که از مجموع مقاله های منتشر شده نشریه، ۵۹/۵۲ درصد به صورت گروهی و مابقی با ۴۰/۴۸ درصد به صورت فردی و تک نفره نوشته شده است. امروزه، نتایج تحقیقات علمی نشان داده است که پژوهش های گروهی، از دقت، جامع نگری و سرعت بیشتری برخوردار است. و این در حالی است که آمارهای به دست آمده نشان می دهند که در این نشریه روح جمعی بر فردی غلبه داشته است. بررسی های مقالات منتشر شده نشریه آفاق علوم انسانی نشان از آن دارد که در بین نویسندگان جناب آقای مسعود ولی عرب با ۴ مقاله بیشترین سهم را در بین نویسندگان به خود اختصاص داده است.

منابع

- ایزدی، ریحانه (۱۳۸۹). «تحلیل استنادی و تعیین منابع اثرگذار در پایان نامه های کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان در سال های ۱۳۷۹-۱۳۸۶». فصلنامه دانش شناسی، سال سوم، ش ۹، ۳۲-۴۸.
- پاکدامن، نشانه و سیده فهمیه علوی (۱۳۸۹). «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه تحقیق در علوم و مهندسی نفت سال های ۸۰-۸۶». فصلنامه دانش شناسی، ش ۸، ۴۹-۶۰.
- تیمورخانی، افسانه (۱۳۸۱). «تحلیل استنادی مقالات تالیفی فصلنامه کتاب». فصلنامه کتاب، ش ۱۳، ۳۲-۴۵.
- حری، عباس (۱۳۷۶). «اهمیت و ضرورت بکارگیری منابع خارجی در تحقیقات کشور». فصلنامه کتاب، دوره هشتم، ش ۴، ۷-۱۲.
- داودی فر، حسین و فیروزه مولاپرست (۱۳۶۱). «طرحی جهت انتخاب مجله های علمی». نشریه فنی مرکز مدارک اطلاعات و مدارک علمی ایران، ش ۶، ۲۶-۳۸.
- زارعی، عیسی و زینب صدیقی (۱۳۹۲). «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی منتشر شده بین سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲». فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، سال دهم، ش ۲۵، ۱۹۳-۲۱۰.
- زراعتکار، کیمیا و نادر عالیشان کرمی (۱۳۹۲). «تحلیل استنادی و محتوایی مجله پزشکی هرمزگان ۱۳۸۵-۱۳۸۹». مجله پزشکی هرمزگان، سال هفدهم، ش ۱، ۵۳-۶۰.
- فرج پهلوی، عبدالحسین و مریم زمانی (۱۳۸۹). «تحلیل استنادی ماخذ پایان نامه های کارشناسی ارشد حوزه شیمی دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه شیراز در سال های ۱۳۸۷-۱۳۸۰». فصلنامه دانش شناسی، سال سوم، ش ۱۱، ۷۷-۹۰.
- گارفیلد، یوجین (۱۳۷۶). «چگونه استناد کنیم». ترجمه عبدالحسین فرج پهلوی. مجله علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ش ۱-۲، ۱۲۷-۱۴۱.
- مختاری نبی، ابراهیم و حسین مختاری معمار (۱۳۸۴). «تحلیل استنادی مقالات تالیفی مدیریت در نشریات مورد تأیید کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور در سال های ۱۳۷۵-۱۳۸۰». مجله روانشناسی و علوم تربیتی، سال سی و پنجم، ش ۲، ۱۳۷-۱۵۸.
- یوسفی، احمد و همکاران (۱۳۹۰). «تحلیل استنادی و هم تالیفی تولیدات علمی پژوهشگران ایرانی در حوزه ایمنی شناسی در پایگاه اطلاعاتی آی اس آی». مجله دانشکده پزشکی دانشگاه تهران، دوره ۷۰، ش ۳، ۱۸۸-۱۹۳.
- Edwards, sherin (1999). "Citation Analysis as a collection development tool": theses and dissertations. Serial review, 25(1), 11-20.

- Haycock, L(2004). "Citation analysis of education dissertation for collection development". Library resources and technical services. 48(2), 102-106.
- Sandison A,(1989). "Documentation note: thinking about citation analysis". Journal of documentation, 45(1), 59-64.

